

Titel: En Erklæring og Lidt til

Citation: "En Erklæring og Lidt til", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Tonny Aagaard Olesen; Steen Tullberg, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2010 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-eel-txr-root.pdf> (tilgået 02. maj 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K14

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. [Læs CC0-erklæringen](#)

Tekstredegørelse

1. Bibliografisk beskrivelse 175
2. Manuskriptbeskrivelse 179
3. Tilblivelseshistorie 182
4. Udgivelsesmåde 183

1. Bibliografisk beskrivelse

»En Erklæring og Lidt til« blev trykt i *Fædrelandet*, 6. årgang, nr. 1883, fredag den 9. maj 1845. Artiklen er signeret »S. Kierkegaard«. *Fædrelandet* blev udgivet af J.F. Giødwad og C. Ploug; førstnævnte var tillige ansvarlig redaktør. Avisen blev trykt i det Brünnichske bogtrykkeri i København og lå færdig fra trykkeriet kl. 20. Prisen var 6 skilling i løssalg, 5 mark pr. måned, 15 mark pr. kvartal og 3 rigsdaler pr. kvartal leveret uden for København.

Artiklen er blevet kollationeret i tre eksemplarer af *Fædrelandet*, nr. 1883, den 9. maj 1845:

- A** Det Kgl. Biblioteks eksemplar, indbundet og beskåret.*
- B** Det Kgl. Biblioteks eksemplar, indbundet og beskåret.*
- C** Statsbibliotekets eksemplar, indbundet og beskåret.*

Ved den interne kollation af de tre eksemplarer blev der ikke konstateret afvigelser.* Eksemplar A danner grundlag for følgende beskrivelse.

Format og paginering

Formatet svarer til en stor kvart.* Avisen har et omfang på fire sider, svarende til to blade dannet af et enkelt foldet halvark. På hver side er der to spalter. Spalterne er nummereret 15089-15096; på forsiden er numrene angivet under spalterne, på de øvrige sider over.

På nær forsiden er avisen delt af en tværgående, fed-fin dobbeltstreg lige under midten. Teksten i spaltepladsen under skillestregen er en føljeton.*

SKs artikel er placeret oven over føljetonen. Se illustration 8.

— I „Kieiser Correspondenzblatt“ Nr. 30 omtales den ogsaa her i Byen befindende Sumbel'ske Urvesag. Efter hvad der fortales skulde den i Altona nu afvode Abraham Sumbel have gjort det til sit Livs Opgave at stille sine fattige europæiske og marofftanke Medarvinger ved de dem ischamenterede bespørgsels Pengesummer, og han forfod det saa godt, at han traal Processen om denne Arv ved en hofkens Skifteret (i Pinneberg) ud i 62 Aar, saaledes at Arven, som indsehaer hos den danske Statsgjeldsdirection, nu skal være voret op til 180,000 Specier. I sit Testament skal den nævnte A. Sumbel have bestemt, at hans Executorer ikke maatte indløse sig paa noget Fortig, og i den Anledning opfordres de nu ved deres Navn til ikke at tage Hensyn til dette Paalæg, og i hvert Fald annodes Domstolene om at gjøre Ende paa en Sag, der er bleven en offentlig Scandale, og i vis Udbringning er saa meget sammeligere, som de fleste af Arvingerne ere meget fattige Folk.

— Den preussiske Armees Skyde udgjor, ifølge et i Berlin nylig udkommet Skrift om den preussiske Stats Grundmagt og Cultur, 614,500 Mand i Krigstilfælde, hvoraf den saaeende Hær og Landvæbnet af første Opbud hvert Dobbelt er berebt til at rykke i Martsen. Den saaeende Hær, som det Mandskab, som ved Regimenterne gjør sin Krigsrolle, lader sig anslaae til 85,000 Mand, hvortil endnu komme Paltinvaldsectionerne og de ved Invalidcompagnierne anstaaede Veteraner, som udgjore 5000 Mand. — Omfanget af den preussiske Statsusholdning for Aaret 1844 er af Finansministeriet anslaaet til en Brutto-Indtægt af omtrent 75 Millioner Rdlr. og Netto-Indtægten til 57,700,000; Krigsministeriet bruger deraf 24,600,000 Rdlr.

En Erklæring og Lidt til.

Paa Grund af, at det felt for en blot nogenlunde dialectisk Dybsindfomhed er temmelig let at tilvebringe en usandfælig Confusion paa Virksomhedens og Anonymitetens Gebet, samt da jeg altid maa befrygte at blive sat i Forhold til det Pseudonyme og Anonyme: er det maalkter ikke ganske overskudigt, at jeg herved paa det bestemteste fralægger mig Forfatterstabet og Medviden af en anonym Artikel i den Berlingske Tidendes Nr. 108*, der ved Hjælp af et digtende Gølle lige i Begyndelsen og et foroverlende Pronomen lidt længere borte bringer mig, næsten som afgjort, i et meget nært Forhold til For-

* Artiklen er mærket: — n, og hidrører saaledes ikke fra denne Tidendes meget ærede Redaction.

bedende Classer, og hans uretfærdige Beskændinger imod de naturlige Ledere af den nationale Udbragelse, jeg mener de italienske Skribenter. „I have fulgt den Grundfæstning, efter hvilken Videnskabens Republik adskilles fra den borgerlige, og denne Grundfæstning, som Hjerterne, Jesulterne og Academiene underkølte, have hjernet Eder fra Folket. I ere profaniske Skribenter, Berlemagere, Kædere, Stolenskræ, men ikke Borgere; Ederes Sprog er konflikt, det er et Sprog kun for Stenbudsfolk, og vort Publicum er kun et literairt Publicum. Da man nægtede Eder Lænsfriheden, havde det været Ederes Pligt at kæmpe imod med Dyd, med Skrifte, med Sammenbørgelser, hvoraf den blotte Lyd bringer Eder til at sælve, med Sammenbørgelser, der ere taabelige og skadelige, hvor de lovligt Væie til Brumfriet faae aabne, men hellige og nødvendige, hvor enhver Bri er lukket. I burde i ethvert Tilfælde have kæmpet med Taushed, med Brasilians Taushed, som de, der ikke vilde profanere Sandheden ved at lemleste den“.

Mestens Mazzini paa den ene Side kæmper med en modløs Mængde, seer man, at han paa den anden Side faaer i Strid med en ny Slægt af Revolutionaire, som han forslaves søger at kalde tilbage. Brodrerne Bandiera forlangte Understøttelse af Comiten i London, og Comiten nægtede dem den; de vilde gjore en Landgang i Romagna, og Comiten modsatte sig denne Plan. I forrige Aar tog Mazzini det unge Italien i Forbar med den Beskæftning at have bidraget til den uheldige Landgang i Romagna: „Nei“, sagde han, „det unge Italien har ikke foretaget nogen uheldig Expedition; thi det har slet ingen foretaget“. Man begriber let, at Anføreren for det unge Italien ikke undlader at angribe den pavelige Regering. „En Begivenhed“, siger

fatterstabet af adskillige pseudonyme Bøger. Det her Sagte antager jeg at være tilstrækkelig. Enhver, der overbøvedet tænker, vil let indse Folgende. Derfom jeg ikke er Forfatter af mine Bøger, saa er Nøglet Usandhed; derfom jeg derimod er Forfatteren, saa er jeg den Æneste, der er berettiget til at sige, at jeg er det. Ethvert andet Forsøg er da, under den sidste Antagelse, uberettiget, og som Nøglet atter en Usandhed. I det ene Tilfælde er Nøglet usandt, i det andet Tilfælde er Usandheden den, at det ikke kan være andet end et Nøglet. Et saadant uberettiget Forsøg er ogsaa kun daarlighet refserdiggjort ved lidt Jurisfieri, thi et Forsvar, at man kun har sagt hvad Nøglet siger (dog paa en mere afsjærende Maade baade i Formen og derved, at det siges paa Prent) er netop en Selvangivelse, der viser, at man var sig bevidst at gaar paa forbudne Veie. Og naar saa endelig et saadant uberettiget Forsøg gjøres først nu, som længe længe dag efter, nu, da end ikke den officielle Biskop vilde interessere, saa er Forsøget en kjedommelighed Ubevendighed, hvilket i Forhold til saalide Bendinger og i Forhold til det, at ville gjore sig interessant i en Avis, er uheldigt nok. Deslængen, om jeg var Forfatteren, jeg skulde vel vogte mig for nu paa en saa heldelig Maade at falde Læseverdenen til Besvær med Navnsangivelse, nu, da Ingen mere er nyghjerrig og alle længst kjede af at gjette.

Saa vidt min Erklæring. De ærede pseudonyme Forfattere, (man kunde næsten sige Dyrer, pseudonyme Forfattere overbøvedet, thi Anmelderen angiver ganske ubestemt, hvor mange han mener) overlades den smigrende Anerkjendelse, der er bleven dem til Del i bin ene Spalte af Gr. — n. Uenige blive de vel ikke om at dele Byttet. Jeg tænker i det mindste som saa. Dog det vedkommer jo ikke denne Sag hvad jeg tænker. Og dog, maalkter tænke de pseudonyme Forfattere ligesaa, maalkter kan jeg endog gjore dem en Tjeneste med at fritage dem fra den Uleilighed selv at sige Noget. Naar saa er, saa vilde jeg tillige ønske, at hvad jeg nu skriver, ved at være lidt mere ubestemt, maatte gjore godt igjen hvad jeg for Læserne kan have forspuldt ved min Erklærings Kjedommelighed og en kjedommelig Omstalten af mit Navn, en kjedommelig Consequens af en Ubevendig Forsøg. Altjaa jeg tænker som saa. At blive fremkaldt foran Læseverdenens Front for at rojes — aa ja! Men saa maa det jo være Generalen, der gjør det; er den Fremkaldende f. Gr. en Stykluft, saa blive de begge latterlige. — At blive anvist i en enkelt Retning endog den ubærlige Hæderspøst i Literaturen oven over alle Sam-

han, som i et organiseret Land vilde have været Gjenstand for diplomatisk Underhandling, har indtaget det romerske Hof og Regering Straf. Pavenes Regering, allevegne udkter og frygtfom, seer Sammenboerne i alle indfyddelsesrige Personer, som den gjerne vilde sængsle alle uden Undtagelse, imedens den ikke voerer at lægge Haand paa en Æneste blandt dem; den slutter fortlig, for at hjerne de farligste, og mistroer de misfornøiede Skriftere; i de sidste 2 Maaneder (September og October) har den fremvist det afspørgelige Skuespil, som Gud har opbevaret for sine Skabninger, nemlig en paa en Gang tyrannisk og frygtfom Regering I have været Bioner, Italiener, til, at en Danne har indtaget en Regering paa Palosen Frygt, og jeg gjemlager, hvad jeg sagde for 10 Aar siden: den første italienske Danne er tilstrækkelig til at befrie Landet. I enhver af de italienske Stater kan en Insurrection udbrude; derfom den kan besnytte alle sine Hjørpeflider, vil den kunne byde Østerrig Spidsen, og derfom den kun udtrykker Folkes Døst, vil Landet være reddet“.

Det er beklageligt, at Mazzini har sluttet sig til den republicanke venstre Side. Hans Talent talte ham til Literaturen, hans politiske Virksomhed udfordrede i det mindste en Skueplads, hvorpaa den kunde udsøde sig; hans klare, concise, kraftige Polemik var forud bekendt til store Kampe. Ingen af de italienske Sammenboerne har uvovet en større og mere udfrakt personlig Indskydelse. Den første Del af dem, der have nærmet sig ham, ere blevene paavirkede af hans Aandsøvertighed; de, der modfaae denne, stille sig ikke fra ham, uden dybt bevaegede og med et udsletteligt Billede af ham. Dvor mange Forfalskelser har han ikke trodset! I 14 Aar har Mazzini taget Del i de politiske Kampe; disse 14 Aar have kun været et langt Martyrium for

8. Fædrelandet, nr. 1883, den 9. maj 1845, tredje side, med SKs artikel oven over føljetonen Den begynder på avisens anden side i sp. 15093 ca. midtpå og afsluttes nederst i sp. 15096 på bagsiden; den har sammenlagt et omfang på ca. trekvart avisside. Avisens øvrige spalteplasser er optaget af efterretninger, anden del af den nævnte føljeton samt korte notitser.

Beskrivelse af eksemplar A

Avisen måler ca. 250 × 330 mm.*

Papir

Der er benyttet almindeligt trykpapir af en træholdig kvalitet.

Typografi

Avisens fremherskende skriftsnit er fraktur; til latinsk tekst er benyttet antikva, og fremhævet tekst er sat med fed eller spatieret skrift.

På forsiden er avisens navn sat med tekstur (gotisk) og hovedets øvrige oplysninger med fraktur. Avishovedet er adskilt fra den øvrige tekst af en datolinje og har følgende ordlyd:

Fædrelandet. | [Skillestreg] | Abonnementspris i Kjøbenhavn 15 Mpr. Qvartal, 5 Mpr. Maaned, enkelte Nr. 6 B; udenfor Kjøbenhavn 3 R pr. Qvartal frit i Huset. | Hver Søgne-Aften udgaaer et Numer. Bladets Contoir, store Kjøbmagergade Nr. 54, anden Sal, er aabent om Formiddagen Kl. 11-1^{*}

Datolinjen er indrammet af to tværgående dobbeltstreger; den øverste er fed-fin, den nederste fin-fed. Imellem står følgende:

6te Aarg. **Fredagen den 9. Mai 1845.** Nr. 1883.

Årgangsnummeret er venstrestillet, datoen centreret, og avisnummeret højrestillet.*

I avisens sidste spalte, oven over føljetonen og adskilt fra en foregående notits af en vandret skillestreg i hele kolumnens bredde, er trykkespunktet angivet:

Færdigt fra Trykkeriet Kl. 8.

Bagsidens fod er adskilt fra avisens øvrige tekst af en tværgående, fed-fin dobbeltstreg og har ordlyden:

Udgivere: **J. F. Giødwad** og **C. Ploug**. – Ansvarlig Redacteur: **J. F. Giødwad**. | [Skillestreg] | Trykt med Hurtigpresse i det *Brünnichske* Bogtrykkeri ved *J. C. Lund*.

Artiklens overskrift »En Erklæring og Lidt til.« er centreret i spalten og sat med fed ca. 1 grad større end brødteksten.* Artiklen indledes med en fed uncial ca. 2 grader større end brødteksten. Fodnoten, der er placeret nederst i artiklens første spalte under en kort, venstrestillet streg, er sat ca. 1 grad mindre end brødteksten. Signaturen »S. Kierkegaard.« er indrykket fra højre margin, spatieret og sat med samme punktstørrelse som brødteksten.

Mellem overskrift og brødtekst er sat en kort, vandret skillestreg, og mellem artiklen og den følgende notits er sat en vandret skillestreg i hele kolumnens bredde. Spalterne adskilles overalt af en lodret, fin-fed-fin tripelstreg.

Spaltekolonnen måler ca. 96 mm i bredden, og en spalte har op til 53 linjer. Artiklens brødtekst er sat med en skriftstørrelse svarende til ca. 10 punkt (korpus). Der er dobbelt ordmellemlum efter punktum.

Generelt fremstår trykket gnidret med udtværede marginer. Der er enkelte eksempler på sætter- og trykfejl. En omvendt type findes i »Forfatteren«, hvor det sidste 'r' er sat på hovedet (SKS 14, 65,46). Trykfejl skyldes læderede typer.*

2. Manuskriptbeskrivelse

Til »En Erklæring og Lidt til« findes følgende manuskripter i Kierkegaard Arkivet (KA) på Det Kgl. Bibliotek.

EEL 1 Kladder til en artikel, der er forlæg for »En Erklæring og Lidt til«, fordelt på 5 dobbeltblade, i alt 10 blade.

- 1.1 Kladder til en artikel med overskriften »Ønske foranlediget ved en literair Ubehændighed i Berlingske Tidende N^o«. 3 løse dobbeltblade, i alt 6 blade i 4°.^{*} Andet og tredje dobbeltblad er nummereret hhv. »2« og »3« på bl. [3r] og [5r]. Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 171 × 207 mm.^{*} Første dobbeltblad er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. De to øvrige dobbeltblade er uden foldning og beskrevet i næsten hele deres bredde. Bl. [5v]-[6v] er ubeskrevet. På bl. [1r] findes overskriften »Ønske foranlediget ved en literair Ubehændighed / i Berlingske Tidende N^o«, derunder en dobbelt skillestreg før den løbende tekst. Nederst på samme side, adskilt fra hovedteksten med en streg, findes en anmærkning med indvisningstegn. En anmærkning på bl. [3r] og yderligere en på bl. [4v] er skrevet på langs i marginen. Enkelte korrektioner i form af overstregninger, hovedsageligt af enkeltord; desuden en tilføjelse nederst på bl. [4v].

1.1 (Pap. VI B 184)

- 1.2 Kladder til en artikel med overskriften »En literair Ubehændighed i Berlingske Tidende N^o«.

Sammenhæftning af 2 dobbeltblade, i alt 4 blade i 4°.

Ingen paginering.

Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 171 × 207 mm. Hæftetråd af rød silke.

Bladene er foldet på langs; en bred inderspalte rummer tekst, yderspalten tilføjelser. Bl. [2r] er beskrevet på den øverste fjerdedel, mens bl. [2v]-[4v] er ubeskrevet.

På bl. [1r] findes overskriften »En literair Ubehændighed i Berlingske Tidende N^o«, derunder en skillestreg før den løbende tekst. Nederst på samme blad, adskilt fra hovedteksten med en streg, findes en anmærkning med indvisningstegn.

Få korrektioner.

(Pap. VI B 185)

1.2

(KA, B pk. 28, læg 1; Pap. VI B 184-185)

1

2 Udkast og kladder til »En Erklæring og Lidt til«, fordelt på 3 dobbeltblade og en løs lap, i alt 6 blade og en løs lap.

Korte udkast til artiklen.

- 2.1 1 dobbeltblad i 4°. Nederste højre hjørne af bl. [1] er uregelmæssigt afrevet; af bl. [2] er den nederste tredjedel afklippet.^{*}

Ingen paginering.

Papir: gulligt koncept, glat. Mål: ca. 170 × 205 mm.

Bl. [1r] er beskrevet, de øvrige blade ubeskrevet.

Øverst på bl. [1r] findes to påskrifter: »Sandt er det og bliver det, at det er et Rygte siger.« og »~~veed han Noget ell. veed han ikke Noget.~~«. To korte afsnit er placeret nederst.

To korrektioner i form af udstregninger.

(Pap. VI B 187,3-4)

2.1

- 2.2 Kladder og spredte udkast til artiklen (heri findes bl.a. SKS 14, 65,60-66,11 og 66,23-45).

1 dobbeltblad i 4°.

Ingen paginering.

Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 170 × 207 mm.
Bl. [1r]-[2r] har smal ydre margin. Bl. [2r] er beskrevet ca. to tredjedele.

På bl. [2v] findes to påskrifter: »gjæstevenskabelig Modtagelse.« og »komme anstigende med ham under Armen«; siden er i øvrigt ubeskrevet.

Overskriften »En Erklæring.« findes på bl. [1r]; ovenfor i højre side ses en anmærkning med indvisningstegn. På samme side er en tilføjelse skrevet på langs i venstre margin.

En del korrektioner i form af udstregninger af enkeltord; tilføjelser findes skrevet til mellem linjerne i den løbende tekst og i den smalle margin.

(Pap. VI B 186-187,2)

2.2

Korte udkast til artiklen.

2.3

1 dobbeltblad i 4°. Har været skævt foldet fire steder. Ingen paginering. Bl. [1r] er beskrevet, de øvrige blade ubeskrevet.

Papir: gulligt koncept, glat. Mål: 170 × 207 mm.

Et afsnit udfylder øverste tredjedel af bl. [1r]. Ordene »pantsatte/Bondedreng« i næstsidste og sidste linje er understreget med blyant; derunder har SK med blyant skrevet »Studenstrup«. Nederst er sidste påskrift adskilt fra det ovenstående med en streg.

En korrektion i form af en tilføjelse med indvisningstegn.

(Pap. VI B 187,5-7)

2.3

Udkast til artiklen.

2.4

1 løs lap. Nederste kant uregelmæssigt afrevet.

Ingen paginering.

Papir: gråligt koncept, groft. Mål: ca. 192 × 115 mm.

Kun lappens ene side er beskrevet.

Ingen korrektioner.

(Pap. VI B 187,8)

2.4

(KA, B pk. 28, læg 1; Pap. VI B 186-187)

2

(KA, B pk. 28, læg 1; Pap. VI B 184-187)

3. Tilblivelseshistorie

Det foreliggende manuskriptmateriale til »En Erklæring og Lidt til« er udateret, men som det fremgår af artiklen, reagerer SK på en »anonym Artikel i den Berlingske Tidendes Nr. 108« (SKS 14, 65,11-12); denne er fra den 6. maj 1845. Manuskriptmaterialet lader sig således datere til dagene mellem den 6. og den 9. maj, hvor SKs artikel trykkes i *Fædrelandet*.

Tematisk og stedvist på ordniveau er der en vis overensstemmelse mellem de forskellige kladder, korte udkast og den trykte artikel, men SK har overvejet og forkastet en del tekst, før artiklen har fundet sin endelige udformning.

Mss. 1.1 og 1.2 er forlæg for den endelige artikel, idet indholdet nemt lader sig genkende i den trykte artikel. SK har dog på et tidspunkt henlagt begge manuskripter. Deres indbyrdes sammenhæng er åbenbar: Ms. 1.1 bærer overskriften »Ønske foranlediget ved en literair Ubehændighed / i Berlingske Tidende N^o«, og ms. 1.2 »En literair Ubehændighed i Berlingske Tidende N^o«. Alligevel er enslydende passager ikke i nævneværdig grad at finde i de to kladder. Det skyldes formentlig, at SK ikke har været tilfreds med første kladde (ms. 1.1) og derfor er begyndt på en gennemgribende omskrivning (ms. 1.2), der i sidste ende heller ikke har været tilfredsstillende. Dette understøttes af manuskripternes udseende. I ms. 1.1 antager SKs

håndskrift på de sidste sider en mere flygtig karakter. Det tyder på, at denne kladde har udviklet sig i en mindre styret retning end først tænkt. I ms. 1.2 løber SKs håndskrift sirligt, men afsluttes noget pludseligt øverst på tredje side, hvorefter de resterende fem sider er ubeskrevet.

Det øvrige manuskriptmateriale er nærmere i ordlyd på den endelige artikel, og ms. 2.2 kan direkte karakteriseres som en kladde. De sporadiske udkast i ms. 2.1 kan i en vis udstrækning også læses i ms. 2.2. På første side i ms. 2.2 findes overskriften »En Erklæring.«, der er et tidligt vidnesbyrd om artiklens endelige overskrift. Fra denne kladde er i alt væsentligt overført to passager til den endelige artikel (SKS 14, 65,60-66,11 og 66,23-45). Også de to påskrifter »gjæstevenskabelig Modtagelse.« og »komme anstigende med ham under Armen« findes i modificeret form i artiklen (SKS 14, 66,12-13 og 66,17-20). Ms. 2.3 er forlæg for dele af artiklens sidste halvdel, herunder passagen med »Studenstrup« (SKS 14, 66,10-11). På ms. 2.4, en løs lap med knap tre fulde linjer, læses et indfald om at gøre sig »uendelig bred« og om »Forfatteres Brede«, der omskrevet genfindes i den endelige artikel (SKS 14, 66,39-45).

Der foreligger ingen renskrift (trykmanuskript) til artiklen.

4. Udgivelsesmåde

»En Erklæring og Lidt til« blev som nævnt trykt i *Fædrelandet*.^{*} Det har ikke været muligt at efterspore, om SK modtog honorar for artiklen.

Af stor betydning for receptionen allerede i SKs umiddelbare eftertid var Rasmus Nielsens udgivelse af *S. Kierkegaard's Bladartikler* i 1857 (*Bl.art.*). Heri indgår størstedelen af SKs artikler, også »En Erklæring og Lidt til«.^{*}